

A környezetvédelem helyzete, eredményei és további feladatai a központhadtáp üzemanyag-raktáraknál

dr. Gaál Zoltán mk. százados

A környezetvédelem a maga teljes valóságában, tudományos igényességgel vizsgálva, az élet minden területét magába foglaló téma. Éppen ezért túlságosan bonyolult ahhoz, hogy egy cikk keretében átfogó részletességgel ismertetésre kerülhessen.

Az egészséges környezet megteremtésének igénye világméretű feladat hazánk 1976. évben, a Magyar Néphadsereg 1978-ban csatlakozott, tudományosan megalapozott célkitűzésekkel. Az üzemanyag-szolgálatnál alapvetően, társadalmi megbízatást ellátó szakemberek és a belőlük alakított ún. környezetvédelmi őrségek (figyelőszolgálat) e feladatkör felelősei.

A központhadtáp üza. raktárak parancsnokai a környezetvédelmi utasításokat, parancsokat természetesen az egész szervezetre kiterjedően, teljes beosztott állományukkal végzetetik. Mivel az üzemanyag-szolgálat, jellegénél fogva erősen környezetszennyező anyagokat forgalmaz, számára a környezetvédelmi előírások, szakutasítások betartása, a feljesztési feladatok végrehajtása rendkívül nehéz feladat.

Az üzemanyag-forgalmazás és -felhasználás környezetvédelme nyugodtan állítható, hogy csak irányelvek szintjén ismeretes. Ma még eldöntetlen, hogy a környezetszennyezés elfogadható szintjének mit kell tekinteni. Jelentős eltérések vannak a Varsói Szerződéshez tartozó országok normatívái között is, sőt ennél is nagyobb eltérés tapasztalható néhány más országban.

Míndezek ellenére az üzemanyag-szolgálatnál etónkhöz mérten tudományos alapokra helyezett éves és középtávú „Környezetvédelmi-Feljesztési Terv”-vel rendelkezünk.

A központ üzemanyagraktáraknál ismeretes környezetvédelmi problémák megoldási lehetőségei elméletileg, títustervek, licencek, szabadalmak egyes esetekben újítások formájában sorra ismertek. Azonban tudvalevő, hogy a környezetvédelem megvalósítása minden beruházást közel kétszeres költségre növel és hasonlóan költséges a meglévő létesítmények korszerű környezetvédelmének megvalósítása is.

A környezetvédelmi feladatok szolgálatunknál, a jelentőségüknek megfelelő sorrendben: felhasznált üzemanyag (össztömeg) megtett kilométer, kibocsátott légszennyeződés (CO emisszió, rákkeltő aromás és ólom tartalmú pár-

latok stb.), tárolási és forgalmazási veszteségek, műszaki meghibásodások (katasztrófák!) csökkentése; az ipari szennyvíz tisztítás; a keletkezett pasztaszerű és szilárd hulladékok ártalmatlanítása; a szoros értelemben vett mérgező hulladékok eliminációja.

A környezetvédelmi feladatkörök a központ üzemanyagraktáraknál sokrétű munkát igényelnek és ezek eddigi eredménye szélesebb körű összehasonlításban is kedvező.

A csapatellátási munka az utóbbi években jelentősen korszerűsödött, komplex raktározási-, anyagmozgatási-, gépesített – magas fokon koordinált szervezéssel.

Jelentősen javult a személyi állomány élet- és munkakörülménye, csökkent a veszélyes és nehéz fizikai munka.

A központraktárak egészségesebb, esztétikusabb, kulturáltabb képet mutatnak. A raktárak területén elvélve fordul elő a természetes környezet pusztulása, sőt a kulturnövényzet tudatos-tervszerű telepítése folyik. Ennek révén a természetes környezet területének növekedése tapasztalható, jóllehet néhány objektumban nagy beruházás miatt jelentős növényzet-irtást kellett végezni.

A vonarkozó rendelettel összhangban azonban az eredetivel egyenértékű kulturnövényzetet (sőt két helyen azt meghaladó mértékű) telepítést végeztek.

A természetes környezet megóvása a fentiekben kívül raktárainknál megköveteli a tárolótartályok, a csatlakozó földalatti csővezetékek és szerelvények állapotának folyamatos ellenőrzését, a tervszerű megelőző karbantartást, az időszzerű és szükséges mértékű tervszerű rekonstrukciók elvégzését.

Ezen a területen minőségi változások időszakát éljük, de valószínűleg a következő tervidőszakban sem közelítjük meg az ideális helyzetet. A tárolók, a be- és kiszállítási pontok, szerelvények, csöpögés és folyás elleni védelme, annak ellenére, hogy jórészt régi (20–4 éves, sőt még régebbi) létesítményekről van szó, a karbantartás jó szintre emelésével ma már megnyugtatóan biztosított.

A környezet régebben bekövetkezett üzemanyag szennyezését a műszaki helyreállítás időben követte ugyan, de az üzemanyaggal impregnálódott talajszelvények kicserélését csak az utóbbi három évben végezzük, elsősorban anyagi lehetőségeinkkel koordinált ütemben.

Az újítómozgalom által segített műszaki fejlesztés révén nagyon gazdaságos megoldás született (jóllehet még „csapatpróba” stádiumában van), az eddig megnyugtató módon nem rendezett sorsú mérgező iszapok, üzemanyaggal szennyezett talajok, üzemanyag „felításra” használt tüzelő homok stb. komposztálással történő ártalmatlanítására.

Az igen veszélyes, üzemanyaggal telített ipari szennyvizeink, a kezdetleges technológia és szennyvízkezelés folytán, korábban jelentős környezetszennyező források voltak.

Ma már a legszigorúbb követelményeket is kielégítő ipari olajos szennyvíztisztító-művel rendelkezik egyik raktárunk, a többi raktár-bázison pedig hasonló létesítmény és technológia létesítése van folyamatban, átadásuk és üzembe helyezésük a közeljövőben várható.

Az egészséges környezet megteremtésének érdekében a központ üzemanyag-raktáraknál hosszú távra megnyugtató módon rendezett a kommunális szemét és az ipari hulladékok gyűjtése, valamint elszállítása.

Korszerű, zárt típus konténerekben gyűjtik ezeket a hulladékokat. A típus konténerek tartalmát átrakás nélkül (!) szigorú rendszerességgel szállítják a ki-

jelölt lerakóhelyre. Ez a megoldás és technológia magas fokon kielégíti a KÖJÁL, a tűzvédelem és a környezetvédelem követelményeit.

A központ üzemanyagraktáraknál összegyűjtött típusselejt, selejt és inkurrens anyagok, a raktár tárolótól jól elkülönített elhelyezésben, ún. egységes selejt- és inkurrens-anyag tároló vasbeton komplexumba kerülnek. Ez a tároló tűzvédelmi, környezetvédelmi és tárolási szakutasításoknak megfelelő elhelyezést biztosít a selejt hajtó, kenő, karbantartó anyagoknak, az üzemanyag technikai eszközöknek, a javítóműhelyek, az elhelyezési szolgálat, selejt anyagainak. Mindezeket tervszerűen, rendszeresen a raktárak területéről elszállítják. Az anyagok túlnyomórészt további, csökkent értékű felhasználásra alkalmasak, így a MÉH stb. felé értékesíthetőek. A fejlesztési irány ebben a témában ma egyértelműen a további hasznosítás és nem a megsemmisítés.

A központ raktáraknál folyó környezetvédelmi munka a fentiekben foglалható össze. Szólni kell azonban még arról is, hogy jelentős tudatformáló munka folyik az állomány környezetvédelmi ismereteinek kialakítása terén, törekedve a meglévő tudásszint továbbfejlesztésére minden állománycsoportban.

Ezenkívül nem érdektelen röviden kitérni a közelebbi és a távolabbi fejlesztési feladatainkra, célkitűzéseinkre. Alapvető feladat, hogy magasabb szintre kell emelnünk a tárolók és kiszerezőpontok talajvédelmét, valamint a katasztrófa-védelem műszaki megoldásait. Emellett a tárolók és a csatlakozó csővezetékrendszerek időszerű és arányos rekonstrukcióját a jövőben is folyamatosan kell végezni.

A fokozott környezetvédelmi követelmények megkövetelik, hogy az üzemanyag technikában ezekkel összhangban álló műszaki megoldásokat, szerelvényeket és főleg jó szerkezeti anyagokat alkalmazzunk, és vonjuk ki a rendszerből a korszerűtlen eszközöket.

A nemzetközi törekvésekkel összhangban, prognosztizálni kellene a talajvédelem szempontjából legnagyobb biztonságot nyújtó, dupla falú tartályok telepítését.

A távolabbi jövőben általánossá kell válnia a gépesített komplex raktározásnak, a számítógépes adattárolásnak és rendszer-szervezésnek.

A fentiekben kívül szükségszerű kitérni szolgálatunk azon környezetvédelmi eredményeire is, melyek jóval túlmutatnak néhány központ üzemanyagraktár működési területén. Mert, hogy a műszaki fejlesztés természetes velejárója majd minden esetben a környezetvédelem magasabb szintű megvalósítása is. A fejlesztésben fontos rendező elvek, a kifogástalan üzemmód, az élettartam, a csekély fajlagos energiaigény, (optimális, gazdaságos termék) egyszerű javíthatóság stb.

Ilyen elvek szem előtt tartásával készült el az univerzális téli-nyári, nagy csereidejű (10 000 km csereciklusú) EMD-13 motorolaj, amely kifogástalan üzemmódot biztosít az OTTO és DIESEL motorokban egyaránt. Ez az olaj nemcsak feleslegessé teszi a téli-nyári átállást (időelőtti olajcserék!), hanem futásteljesítménye révén a fáradtolaj jelentős csökkenéséhez is vezetett, azonos kilométer futást alapulvéve.

Hasonlóan kiemelkedő eredmény környezetvédelmi szempontból is az ELIT-2 egységes kenőzsír kifejlesztése, amely kiváló műszaki tulajdonságai révén 16 féle kenőzsírt helyettesít és gyakorlatilag élettartam kenést biztosít a technikai eszközöknél. Emiatt természetesen a képződő hulladékok mennyisége is viszonylag kevés.

A szolgálat szintű kutatás-fejlesztés egyik fő iránya ma, a szoros értelemben vett mérgező hulladékok lehető legkedvezőbb ártalmatlanítási eljárásainak kidolgozása, a képződő hulladékok mennyiségének, már az alkalmazástechnológiából adódó jelentős csökkentése, továbbá a mérgező hulladékok további más célú felhasználása.

Szolgálatunknál a környezetvédelmi felvilágosítás, a széles körű propaganda, a környezetvédelmi előírások megtartásának szigorú ellenőrzése és a fejlesztési terveknel történő körültekintő figyelembevétel megfelelő alapot teremtenek a következő évek környezetvédelmi eredményeihez.